

Foreign Policy of Israel from the Constructivist Perspective and Its Impact on Middle East Security (Case Study: Saudi Arabia, Turkey, and Iran)

Afshin. Qolipour¹, Hossein. Karimifard^{2*}, Hamed. Mohagheghnia², Hamed. Ameri Golestan²

¹ PhD Student, Department of Political Science, Ahv.C., Azad University, Ahvaz, Iran

² Associate Professor, Department of Political Science, Ahv.C., Islamic Azad University, Ahvaz, Iran

* Corresponding author email address: hkarimifard@yahoo.com

Article Info

Article type:

Original Research

How to cite this article:

Qolipour, A., Karimifard, H., Mohagheghnia, H., & Ameri Golestan, H. (2025). Foreign Policy of Israel from the Constructivist Perspective and Its Impact on Middle East Security (Case Study: Saudi Arabia, Turkey, and Iran). *Journal of Social-Political Studies of Iran's Culture and History*, 4(4), 1-18.

© 2025 the authors. This is an open access article under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0) License.

ABSTRACT

The aim of the present study is to examine Israel's foreign policy from the constructivist perspective and its impact on Middle East security, with a focus on Israel's relations with Saudi Arabia, Turkey, and Iran. To achieve this goal, the required data were collected from primary and secondary sources through a library-based note-taking method and analyzed descriptively. The constructivist approach, emphasizing the role of identities, norms, and mutual perceptions in shaping foreign policy, provides an appropriate framework for analyzing these relationships. The findings of the study indicate that changes in the identity and foreign policy norms of Saudi Arabia and Turkey have led to transformations in their relations with Israel. Regarding Saudi Arabia, the emergence of shared threats and a shift in security perceptions have created conditions for closer engagement with Israel, while the change in Turkey's foreign policy identity following the rise of the Justice and Development Party has resulted in tensions with Israel. Concerning Iran, negative mutual perceptions and normative conflict with Israel have generated a cycle of distrust and heightened tensions, affecting the overall security of the region. The study concludes that a deeper understanding of identity and normative dynamics in Israel's relations with these three countries can contribute to adopting more effective approaches for managing tensions and enhancing regional security.

Keywords: *Constructivism; Israel's Foreign Policy; Middle East Security; Saudi Arabia; Turkey; Iran*

EXTENDED ABSTRACT

Israel's foreign policy and its ramifications for Middle East security remain one of the most complex and dynamic subjects in international relations scholarship. Historically shaped by existential threat perceptions and a security-centered identity, Israel has navigated shifting alliances and antagonisms across a region characterized by persistent volatility (Barnett, 1999; Barzegar & Qāsemi, 2013). The present research adopts the constructivist paradigm to investigate how non-material factors such as identity, norms, and intersubjective perceptions shape Israel's behavior toward three pivotal regional actors: Saudi Arabia, Turkey, and the Islamic Republic of Iran. Constructivism, emerging as a critical corrective to materialist and rationalist explanations, emphasizes that states do not act merely according to power calculations or economic interests but through socially constructed understandings of "self" and "other" (Adler, 2002; Wendt, 1999). In this view, security is not an objective condition but an intersubjective structure produced by discourse, threat narratives, and historically embedded collective memories (Hopf, 1998; Price & Reus-Smit, 1998). This theoretical shift is especially pertinent to the Middle East, where ideological contestations, religious legitimacy, and identity struggles shape both conflicts and alignments (Moshirzādeh, 2012; Smith, 2002).

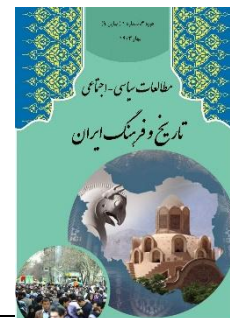
Constructivist scholarship has illuminated how post-Cold War transformations and globalization redefined not only power distributions but also identity and security discourses (Moshirzādeh, 2004; Sā'ei, 2005). In the Israeli case, the state's self-conception as a Jewish and democratic entity surrounded by largely Muslim polities remains deeply influenced by historical trauma, particularly the Holocaust and recurrent wars (Podeh, 2018; Salāmi, 2020). This security-centric identity underpins Israel's doctrine of maintaining qualitative military superiority and its tendency to securitize regional developments (Guzansky & Marshall, 2020; Khorramshād & Sohrābi, 2020). Constructivism also clarifies how Arab and Islamic actors interpret and re-interpret Israel. Saudi Arabia, Turkey, and Iran each embody distinct identity narratives: the Saudi monarchy's custodianship of Islam's holy sites, Turkey's neo-Ottoman aspirations under the Justice and Development Party, and Iran's post-revolutionary Islamic and anti-Western ideology (Marcus, 2018; Moghaddam Dimeh, 2016; Motaghi, 2015). These identity positions do not remain static; they evolve as domestic political transformations and external pressures reshape elites' security imagination (Asadi, 2016; Schweller, 2016). The interplay of these dynamic self-perceptions with Israel's own self-definition explains both the emergence of pragmatic alignments and the persistence of enduring rivalries.

The study finds that Saudi–Israeli relations illustrate a remarkable case of pragmatic convergence amid identity-based constraints. Shared threat perceptions vis-à-vis Iran's regional projection and nuclear ambitions have fostered unprecedented security coordination, ranging from intelligence exchange to cautious public signaling of mutual interests (Goldberg, 2018; Graham, 2015). Crown Prince Mohammed bin Salman's revision of Saudi Arabia's foreign policy identity toward a more assertive and regionally ambitious posture has further enabled quiet rapprochement (Guzansky, 2021; Navidi Niyā & Morādi Kelārdah, 2021). Nevertheless, constructivism reveals why normalization remains incomplete: the Palestinian question functions as a powerful normative anchor for Saudi identity as the self-proclaimed leader of the Arab and Islamic world (Khorramshād & Sohrābi, 2020; Sohrabi & Jannati, 2015). Although threat-based cooperation can override ideological distance temporarily, durable normalization requires rearticulation of collective narratives regarding Palestine, regional legitimacy, and Arab solidarity (Barentt, 1999; Onuf, 1989).

Turkey's trajectory vis-à-vis Israel underscores how elite-driven identity transformation alters long-standing security partnerships. During the 1990s, shared strategic calculations and Western orientation enabled robust military and intelligence cooperation (Inbar, 2011; Kam, 2018). However, the Justice and Development Party's rise ushered in a "New Ottomanism," emphasizing Islamic solidarity, regional autonomy, and moral leadership in defending Palestinians (Hāji Yūsefi & Imāni, 2011; Moradian, 2006). This normative shift culminated in crises such as the 2008–2009 Gaza war backlash and the 2010 Mavi Marmara incident, fracturing military ties and prompting diplomatic downgrades (Marcus, 2018; Moshirzādeh & Mesbah, 2011). Yet constructivism also helps explain why ties have not collapsed completely: Turkey's pragmatic economic interests and Israel's recognition of Turkey's geostrategic weight have sustained substantial trade and episodic diplomatic recalibration (Guzansky & Marshall, 2020; Lindenstrauss, 2021). The case illustrates how identity contestations produce volatility but coexist with material incentives, creating hybrid relationships marked by both confrontation and selective cooperation.

The Israeli–Iranian dyad exemplifies the deepest identity-based antagonism in the region. Before 1979, pragmatic security and intelligence cooperation flourished, but the Islamic Revolution's ideological rupture reframed Israel from a tacit partner into an existential adversary (Abbāsi Ashlaghi & Farrokhi, 2009; Abdollahkhani, 2004). Iran's revolutionary narrative positioned Israel as the spearhead of Western imperialism and oppression of Muslims, while Israel's strategic doctrine recast Iran as its most dangerous foe due to ideological intransigence and support for non-state armed actors (Godarzi et al., 2022; Khodāverdi et al., 2022). The ensuing reciprocal threat construction has fueled a protracted security dilemma: Israeli lobbying for international sanctions, cyber and covert operations against Iran's nuclear infrastructure, and Iran's asymmetric deterrence strategy through proxies such as Hezbollah (Moshirzādeh, 2012; Sultāni et al., 2022). Constructivist analysis demonstrates how persistent negative "othering" locks both states into cycles of hostility, where military build-up and securitized rhetoric reinforce each other, marginalizing diplomatic off-ramps (Hopf, 1998; Price & Reus-Smit, 1998).

By applying constructivism to Israel's interactions with Saudi Arabia, Turkey, and Iran, this study highlights how identity politics and normative shifts underpin regional security complexities more effectively than power-based models alone. The findings show that security in the Middle East is not merely the product of material capabilities or alliance structures but emerges from intersubjective processes, evolving threat narratives, and contested legitimacy claims (Adler, 2002; Wendt, 2006). Understanding this dimension has practical implications: it reveals why Saudi–Israeli ties can advance quietly yet face normative ceilings; why Turkish–Israeli frictions fluctuate rather than stabilize; and why Israeli–Iranian hostility persists despite occasional tactical pragmatism. For policymakers, acknowledging the symbolic and identity-driven nature of threats may enable confidence-building beyond military deterrence—such as reframing threat perceptions, promoting regional dialogues that engage with historical grievances, and integrating societal-level discourse shifts. Academically, this research contributes to bridging security studies and Middle Eastern area scholarship by showing how constructivism operationalizes intangible variables like identity and norms in empirical regional analysis (Barzegar & Qāsemi, 2013; Moshirzādeh, 2012).

سیاست خارجی اسرائیل از منظر سازه انگاری و تأثیر آن بر امنیت خاورمیانه (مطالعه موردی: عربستان، ترکیه و ایران)

افشین قلی پور^۱، حسین کریمی فرد^{۲*}، حامد محقق نیا^۳، حامد عامری گلستان^۴

۱. دانشجوی دکتری، گروه علوم سیاسی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد، اهواز، ایران

۲. دانشیار، گروه علوم سیاسی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران

* ایمیل نویسنده مسئول: hkarimifard@yahoo.com

اطلاعات مقاله

چکیده

نوع مقاله

پژوهشی اصیل

نحوه استناد به این مقاله:

قلی پور، افشین، کریمی فرد، حسین، محقق نیا، حامد، و عامری گلستان، حامد. (۱۴۰۴). سیاست خارجی اسرائیل از منظر سازه انگاری و تأثیر آن بر امنیت خاورمیانه (مطالعه موردی: عربستان، ترکیه و ایران). *مطالعات سیاسی - اجتماعی تاریخ و فرهنگ ایران*، ۴(۴)، ۱۸-۱.

هدف از انجام پژوهش حاضر، بررسی سیاست خارجی اسرائیل از منظر سازه انگاری و تأثیر آن بر امنیت خاورمیانه با تمرکز بر روابط این کشور با عربستان، ترکیه و ایران می باشد. برای انجام این مهم داده های مورد نیاز از منابع دست اول و دست دوم به شیوه فیش برداری کتابخانه ای گردآوری گردید و به روش توصیفی مورد تحلیل قرار گرفتند. رویکرد سازه انگاری با تأکید بر نقش هویت ها، هنجارها و ادراکات متقابل در شکل دهی سیاست خارجی، چارچوب مناسبی برای تحلیل این روابط فراهم می آورد. یافته های پژوهش نشان می دهد که تغییرات در هویت و هنجارهای سیاست خارجی عربستان و ترکیه، منجر به تحولاتی در روابط این کشورها با اسرائیل شده است. در مورد عربستان، ظهور تهدیدات مشترک و تغییر در برداشت های امنیتی زمینه را برای نزدیکی بیشتر با اسرائیل فراهم کرده، در حالی که تغییر در هویت سیاست خارجی ترکیه پس از روی کار آمدن حزب عدالت و توسعه، به تنش در روابط با اسرائیل انجامیده است. در خصوص ایران، ادراکات متقابل منفی و تعارض هنجاری با اسرائیل به ایجاد چرخه ای از بی اعتمادی و تشدید تنش منجر شده که امنیت کل منطقه را تحت تأثیر قرار داده است. این پژوهش نتیجه می گیرد که درک عمیق تر از پویایی های هویتی و هنجاری در روابط اسرائیل با این سه کشور می تواند به اتخاذ رویکردهای مناسب تر برای مدیریت تنش ها و ارتقای امنیت منطقه ای کمک کند.

کلیدواژگان: سازه انگاری، سیاست خارجی اسرائیل، امنیت خاورمیانه، عربستان، ترکیه، ایران

© ۱۴۰۴ تمامی حقوق انتشار این مقاله متعلق به نویسنده است. انتشار این مقاله به صورت دسترسی آزاد مطابق با گواهی (CC BY-NC 4.0) صورت گرفته است.

مقدمه

سیاست خارجی اسرائیل و اثرات آن بر امنیت منطقه خاورمیانه همواره یکی از مباحث پرچالش و حائز اهمیت در حوزه مطالعات روابط بین‌الملل به شمار رفته است. این موضوع به‌ویژه در رابطه با کشورهای کلیدی منطقه همچون عربستان، ترکیه و ایران از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. در سال‌های اخیر، تغییرات قابل توجهی در مناسبات اسرائیل با این کشورها رخ داده که تأثیرات ژرفی بر معادلات امنیتی منطقه بر جای گذاشته است. برای فهم عمیق‌تر این تغییرات، دیدگاه سازه‌انگاری در عرصه روابط بین‌الملل می‌تواند چارچوب نظری مناسبی ارائه دهد. سازه‌انگاری به عنوان یکی از نظریه‌های برجسته در تحلیل سیاست خارجی، بر اهمیت هویت، هنجارها و ساختارهای اجتماعی در شکل‌گیری منافع و رفتار حکومت‌ها تأکید دارد (Wendt, 1999).

این رویکرد با تمرکز بر عناصر غیرمادی، امکان بررسی ژرف‌تر پیچیدگی‌های روابط اسرائیل با کشورهای منطقه را فراهم می‌سازد. هویت ملی اسرائیل به مثابه یک دولت یهودی در منطقه‌ای عمدتاً مسلمان‌نشین، نقشی اساسی در جهت‌دهی به سیاست خارجی این کشور ایفا کرده است. این هویت منحصر به فرد، که ریشه در تجارب تاریخی و ایدئولوژی صهیونیسم دارد، موجب شکل‌گیری برداشت‌های ویژه‌ای از امنیت و تهدید در میان زمامداران اسرائیل شده است. از طرفی، کشورهای نظیر عربستان، ترکیه و ایران نیز واجد هویت‌های ملی و منطقه‌ای خاص خود هستند که بر نحوه تعامل آنها با اسرائیل اثرگذار است. این تمایزات هویتی و ادراکات متقابل، سهم بسزایی در شکل‌گیری الگوهای دوستی و خصومت در منطقه دارند.

در خصوص روابط اسرائیل و عربستان، در سال‌های اخیر شاهد تحولات قابل توجهی بوده‌ایم. بروز تهدیدات مشترک، به‌ویژه آنچه هر دو کشور آن را خطر گسترش نفوذ منطقه‌ای ایران قلمداد می‌کنند، بستر را برای تقارب بیشتر فراهم آورده است. این تغییر در ادراکات و تعریف تهدید مشترک، مطابق با نظریه سازه‌انگاری، می‌تواند منجر به بازتعریف هویت‌ها و منافع شود. با این حال، مسئله فلسطین همچنان چالشی در روابط دو کشور باقی مانده است که نشان می‌دهد چگونه هویت‌های ملی و منطقه‌ای می‌توانند سیاست خارجی را تحت تأثیر قرار دهند. مناسبات اسرائیل و ترکیه نیز دستخوش دگرگونی‌های چشمگیری شده است. با به قدرت رسیدن حزب عدالت و توسعه در ترکیه، هویت این کشور و به تبع آن سیاست خارجی‌اش تغییر یافت. گفتمان «عثمانی‌گرایی نوین» که از سوی رهبران این حزب مطرح شد، هنجارهای جدیدی را وارد سیاست خارجی ترکیه کرد که با رویکرد پیشین این کشور در قبال اسرائیل تفاوت داشت. این تحولات هویتی و هنجاری، تأثیر قابل ملاحظه‌ای بر روابط دو کشور و در نتیجه بر امنیت منطقه خاورمیانه گذاشته است.

در مورد روابط اسرائیل و ایران، در دهه‌های اخیر شاهد تنش‌های فزاینده‌ای بوده‌ایم. از منظر سازه‌انگاری، این تنش‌ها ناشی از تقابل هویت‌ها و برداشت‌های متقابل منفی است. اسرائیل، ایران را تهدیدی حیاتی برای موجودیت خود تلقی می‌کند، در حالی که ایران نیز اسرائیل را تهدیدی برای امنیت و منافع خود در منطقه می‌داند. این ادراکات متقابل منفی به ایجاد یک دور باطل از بی‌اعتمادی و تشدید تنش انجامیده است که امنیت کل منطقه را تحت‌الشعاع قرار داده است.

بررسی سیاست خارجی اسرائیل در قبال این سه کشور از دیدگاه سازه‌انگاری نشان می‌دهد که عوامل غیرمادی همچون هویت، ادراکات متقابل و هنجارها نقش بسزایی در شکل‌دهی روابط کشورها و تأثیر آن بر امنیت منطقه‌ای ایفا می‌کنند. این دیدگاه همچنین بر ضرورت فهم عمیق‌تر دینامیک‌های هویتی و هنجاری حاکم بر مناسبات میان کشورها تأکید می‌کند. چنین بینشی می‌تواند به تصمیم‌گیرندگان در اتخاذ استراتژی‌های مؤثرتر برای مدیریت تعارضات و بهبود امنیت منطقه‌ای یاری رساند.

در این تحقیق، با بهره‌گیری از چارچوب نظری سازه‌انگاری، به مطالعه سیاست خارجی اسرائیل در قبال عربستان، ترکیه و ایران و اثرات آن بر امنیت خاورمیانه پرداخته می‌شود. مقصود از این بررسی، ارائه تحلیلی ژرف از تأثیر عوامل هویتی، هنجاری و ادراکی در شکل‌دهی روابط اسرائیل با این کشورها و پیامدهای آن برای امنیت منطقه است. در دهه‌های اخیر، سیاست خارجی اسرائیل و تأثیر آن بر امنیت خاورمیانه توجه بسیاری از پژوهشگران را به خود جلب کرده است. این پژوهش با تمرکز بر سه کشور کلیدی منطقه - عربستان، ترکیه و ایران - در پی واکاوی این مسئله است که چگونه هویت‌ها، هنجارها و برداشت‌های متقابل در شکل‌گیری سیاست خارجی اسرائیل و واکنش‌های این سه کشور نقش دارند. سؤال اصلی این پژوهش عبارت است از: سیاست خارجی اسرائیل از منظر سازه‌انگاری چگونه بر امنیت خاورمیانه تأثیر می‌گذارد و این تأثیر در روابط با عربستان، ترکیه و ایران چگونه بروز می‌یابد؟ پاسخ به این پرسش می‌تواند درک عمیق‌تری از پویایی‌های امنیتی منطقه و نقش عوامل غیرمادی در شکل‌دهی این پویایی‌ها ارائه دهد.

مبانی نظری تحقیق

در گستره روابط بین‌الملل، نگرش سازه‌انگاری به مثابه یکی از تئوری‌های کلیدی در واکاوی سیاست خارجی کشورها مطرح شده است. این رویکرد بر جایگاه هویت، هنجارها و ساختارهای اجتماعی در شکل‌دهی به منافع و کردار دولت‌ها، چارچوب نظری شایسته‌ای برای بررسی سیاست خارجی اسرائیل و تبعات آن بر امنیت منطقه خاورمیانه فراهم می‌کند. سازه‌انگاری به عنوان یک دیدگاه تئوریک در روابط بین‌الملل، بر اهمیت عناصر غیرمادی همچون هویت، هنجارها و اندیشه‌ها در جهت‌دهی به رفتار دولت‌ها تأکید دارد. الکساندر ونت، از پیشگامان این نظریه، بر این باور است که ساختارهای اجتماعی و فرهنگی نقشی حیاتی در تعیین منافع و هویت کشورها ایفا می‌کنند (Wendt, 1999). بر این اساس، سیاست خارجی کشورها نه تنها بر پایه منافع عینی، بلکه بر اساس تلقی‌ها و تفاسیر آنها از محیط بین‌المللی شکل می‌گیرد. در چارچوب نظریه سازه‌انگاری، مفهوم هویت جایگاه ویژه‌ای دارد. هویت ملی، که برآیند تاریخ، فرهنگ و تجارب مشترک یک ملت است، نقشی تعیین‌کننده در تبیین منافع ملی و سمت‌گیری سیاست خارجی دارد. این رویکرد بر این عقیده است که دولت‌ها در تعامل با یکدیگر، هویت‌های خود را بازتعریف می‌کنند و این فرآیند مستمر بر نحوه ادراک آنها از مخاطرات و فرصت‌های بین‌المللی اثرگذار است (Onuf, 1989).

سازه‌انگاری با تمرکز بر ویژگی‌های خاص فرهنگ، هویت، منافع و تجربه، همراه با دگرگونی‌های عمده پس از پایان جنگ سرد و روندهای کنونی جهانی شدن، بستر تازه‌ای برای بازاندیشی در تحلیل تاریخ و سیاست جهانی ایجاد کرده است (Smith, 2002). بدین ترتیب، مفهوم امنیت نیز همانند بسیاری از مفاهیم روابط بین‌الملل، وارد حوزه نظریه‌پردازی این مکتب شده است. محور اصلی توجه سازه‌انگاران مباحث هستی‌شناختی است (Moshirzādeh, 2004). سازه‌انگاران دیدگاهی فرهنگ‌محور به مسائل سیاسی دارند و مطالعات امنیتی آنها با توجه به اصول هستی‌شناختی‌شان، به نقش عوامل فرهنگی، هنجاری و فکری در تحقق «امنیت» یا «نامنی» اشاره می‌کند. در بحث هستی‌شناسی، سازه‌انگاران بر این باورند که هنجارها و باورهای بین‌الذهانی درباره جهان اجتماعی و طبیعی، شرایط و قابلیت‌های عمل بازیگران را تعریف کرده و کنش را از طریق تعیین آنچه «مناسب» است (قوانین اجتماعی) و آنچه «موثر» است (با توجه به قوانین علمی) تنظیم می‌کنند (Farrel, 2002). از دیدگاه سازه‌انگاری، رفتار کنشگران توسط هنجارها هدایت می‌شود؛ یعنی انتظارات مشترک بین‌الذهانی و مبتنی بر ارزش‌ها در مورد رفتارها. تصمیم‌گیرندگان براساس هنجارها و قواعد که خود بر پایه مجموعه‌ای از عوامل ذهنی، تجربه تاریخی-فرهنگی و حضور آنها در نهادها استوار است، عمل می‌کنند. هنجارها رفتار شایسته را مشخص می‌کنند و از این رو کنشگران بر اساس «منطق شایستگی» عمل می‌کنند و منافع تحت تأثیر این هنجارها شکل می‌گیرد (Moshirzādeh, 2012).

در بررسی سیاست خارجی اسرائیل از منظر سازه‌انگاری، توجه به عوامل هویتی و تاریخی این کشور ضروری است. هویت اسرائیل به عنوان یک دولت یهودی در منطقه‌ای عمدتاً مسلمان‌نشین، نقشی کلیدی در شکل‌گیری سیاست خارجی این کشور دارد. تجارب تاریخی همچون هولوکاست و نبردهای متعدد با همسایگان عرب، در ساخت هویت امنیتی اسرائیل تأثیر عمیقی داشته است (Barnett, 1999). این هویت امنیت‌محور، منجر به پیدایش دکترین «دیوار آهنین» در سیاست خارجی اسرائیل شده که بر اساس آن این کشور باید برتری نظامی خود را حفظ کند تا بقای خویش را در منطقه تضمین نماید.

این برداشت امنیتی، نه تنها بر مناسبات اسرائیل با همسایگان عرب بلکه بر تعامل این کشور با قدرت‌های منطقه‌ای نظیر ایران و ترکیه نیز اثر گذاشته است. در سطح نخست، سیاست اسرائیل نسبت به کشورهای عربی به‌ویژه در موضوع فلسطین از عوامل اصلی تنش در منطقه بوده است، اما تحولات اخیر مانند توافق‌نامه‌های ابراهیم نشان می‌دهد برداشت‌های متقابل در حال تغییر است (Guzansky & Marshall, 2020). در سطح دوم، رقابت با ایران مطرح می‌شود؛ اسرائیل، ایران را تهدید اصلی امنیت ملی خود می‌داند و این برداشت ریشه در تفاوت‌های ایدئولوژیک و ژئوپلیتیک دارد (Kam, 2018). در سطح سوم، روابط با ترکیه قرار دارد؛ روابطی که زمانی راهبردی تلقی می‌شد اما در پی تغییرات سیاسی و گفت‌وگویی در ترکیه دچار تنش شد (Inbar, 2011).

روابط اسرائیل و عربستان نیز در سال‌های اخیر تغییر کرده و از منظر سازه‌انگاری این تحول ناشی از تغییر ادراکات متقابل و ظهور تهدیدات مشترک است؛ هر دو کشور ایران را به عنوان خطری برای امنیت منطقه‌ای می‌بینند و این برداشت مشترک زمینه را برای تقارب بیشتر فراهم ساخته است (Guzansky, 2021). با این حال، مسئله فلسطین همچنان مانع اصلی در مسیر عادی‌سازی کامل روابط دو کشور است. روابط اسرائیل و ترکیه نیز نمونه‌ای بارز از پیچیدگی‌های هویتی و منافع متغیر در خاورمیانه است؛ پیوندهای راهبردی دهه ۱۹۹۰ با تغییر سیاست خارجی ترکیه و رویکرد «عثمانی‌گرایی نوین» دچار چالش شد (Lindenstrauss, 2021).

مناسبات اسرائیل و ایران پس از انقلاب اسلامی ۱۹۷۹ به شدت خصمانه شده است. این خصومت ناشی از تعارض هویتی و ایدئولوژیک عمیق است؛ ایران، اسرائیل را «رژیم غاصب» می‌داند و اسرائیل نیز ایران را تهدیدی وجودی برای بقای خود قلمداد می‌کند (Kam, 2018). این تقابل موجب رقابت ژئوپلیتیک شدید و تشدید نگرانی‌های امنیتی، از جمله در زمینه برنامه هسته‌ای ایران و حمایت این کشور از گروه‌های مقاومت مانند حزب‌الله، شده است.

در مجموع، تحلیل سیاست خارجی اسرائیل از منظر سازه‌انگاری نشان می‌دهد هویت‌ها، ادراکات متقابل و هنجارها نقشی بنیادی در شکل‌دهی به الگوهای دوستی و دشمنی و امنیت در خاورمیانه دارند. امنیت در این منطقه مفهومی پیچیده و چندلایه است که نمی‌توان آن را صرفاً بر پایه عوامل مادی فهم کرد. بهره‌گیری از رویکرد سازه‌انگاری می‌تواند به ارائه تحلیلی جامع‌تر از چالش‌ها و فرصت‌های امنیتی کمک کند و راهکارهایی برای مدیریت تنش‌ها و بهبود روابط میان کشورهای منطقه فراهم آورد.

پیشینه پژوهش

در حوزه مطالعات سیاست خارجی اسرائیل و تأثیر آن بر امنیت خاورمیانه از منظر سازه‌انگاری، پژوهش‌های متعددی انجام شده است که هر یک از زاویه‌ای خاص به این موضوع پرداخته‌اند.

بوده‌الی (۲۰۱۸) در پژوهش خود به بررسی تاریخی روابط عربستان سعودی و اسرائیل پرداخته و استدلال می‌کند که رویکرد عربستان در این رابطه بر مبنای مصلحت‌گرایی شکل گرفته است (Podeh, 2018). دیوید گراهام (۲۰۱۵) نیز در مقاله‌ای در نشریه آتلانتیک، ائتلاف سعودی-صهیونیستی را در راستای منافع آمریکا، اما بدون اتکای مستقیم به این کشور ارزیابی می‌کند (Graham, 2015). جانانان مارکوس

(۲۰۱۸) با تمرکز بر انگیزه‌های اتحاد پنهان بین اسرائیل و عربستان، نقش مقابله با نفوذ ایران را در این رابطه برجسته می‌سازد (Marcus, 2018).

در حوزه نظری، اسمیت به اهمیت رویکرد سازه‌انگاری در تحلیل تحولات سیاست جهانی پس از جنگ سرد اشاره می‌کند (Smith, 2002). امانوئل آدلر با تمرکز بر ابعاد هستی‌شناختی و معرفت‌شناختی سازه‌انگاری، به روش‌های پژوهشی این رویکرد می‌پردازد (Adler, 2002). مایکل بارنت با استفاده از روش مطالعه روایت و قالب‌بندی، نقش استعاره‌ها و داستان‌ها را در تغییر هویت بررسی می‌کند (Barnett, 1999). هولسه و اسپنسر نیز با بهره‌گیری از روش تحلیل استعاره، به مطالعه سازه‌انگاران تروریسم می‌پردازند (Hülse, 2008).

خرمشاد و سهرابی در پژوهشی به بررسی عوامل مؤثر در شکل‌گیری سیاست خارجی-امنیتی اسرائیل در مجموعه امنیتی خاورمیانه پرداختند؛ یافته‌های آنها نشان می‌دهد سیاست خارجی اسرائیل به شدت تحت تأثیر وضعیت ژئوپلیتیکی و امنیتی منطقه قرار دارد و اهداف اصلی آن شامل کسب مشروعیت، کاهش فشار افکار عمومی منطقه، تضعیف محور مقاومت و حمایت از حکومت‌های طرفدار غرب است (Khorramshād & Sohrābi, 2020; Sohrabi & Jannati, 2015). پژوهشگران همچنین به وجود نوعی دوگانگی در سیاست خارجی اسرائیل اشاره می‌کنند که از یک‌سو توسعه‌طلبانه و از سوی دیگر آسیب‌پذیر است.

آقایی و رسولی با استفاده از رویکرد سازه‌انگاری به بررسی سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران در قبال اسرائیل پرداختند و نشان دادند تغییر اساسی در رفتار خارجی ایران پس از انقلاب اسلامی را می‌توان در چارچوب سازه‌انگاری تبیین کرد (Āghāyi & Rasouli, 2009). متقی علل ناسازگاری در روابط ایران و عربستان سعودی را با اتکا به سازه‌انگاری بررسی کرده و فقدان سه شاخص مشترک «هویت»، «انگاره» و «هنجار» را از عوامل اصلی تنش می‌داند (Motaghi, 2015). عطایی و رسولی ثانی‌آبادی به‌صورت نظام‌مند جایگاه سیاست خارجی را در نظریه‌های روابط بین‌الملل واکاوی کرده و بر پیوند نظریه و عمل در تصمیم‌گیری‌ها تأکید می‌کنند (Atāyi & Rasouli Sāni Ābādi, 2010).

معینی علمداری و راسخی با تمرکز بر بنیان‌های فرانظری سازه‌انگاری، شکل‌گیری واقعیت را برساخته‌ای بینادهنی و حاصل تعامل ساختار و کارگزار معرفی می‌کنند و نقش فرهنگ را در تکوین نظم بین‌الملل برجسته می‌سازند (Mo'ini Alamdāri & Rāseghi, 2010). مشیرزاده نیز سازه‌انگاری را به‌عنوان یک فرانظریه معرفی کرده که به‌جای تمرکز صرف بر محتوا، بر ابعاد هستی‌شناختی و معرفت‌شناختی روابط بین‌الملل تأکید دارد و نقش زبان، قواعد و هنجارها را در شکل‌گیری این روابط پررنگ می‌بیند (Moshirzādeh, 2004).

مجتهدی زنجیرآباد و عیوضی ریشه‌های نظریه سازه‌انگاری و اثر آن بر سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران را تبیین کرده و بر ضرورت پیوند میان واقعیت‌های عینی و تفسیرهای ذهنی در تحلیل سیاست خارجی تأکید می‌کنند (Mojtahedi Zanjirābād & Eyvazi, 2018). ازغندی و کافی با تمرکز بر امنیت ملی ایران، نقش هویت‌ها و هنجارها را در تأمین یا تهدید امنیت ملی برجسته و عواملی چون ادراکات نادرست، تعارض هویتی و مشکلات اقتصادی را به‌عنوان تهدیدات شناسایی می‌کنند (Azghandi & Kāfi, 2012). عباسی اشلقی و فرخی با ارائه چارچوبی سازه‌انگاران برای مفهوم امنیت، نقدی بر عقلانیت‌گرایی نئورئالیست‌ها و نئولیبرال‌ها طرح کرده و بر نقش انگاره‌ها و هویت در تعریف امنیت تأکید می‌گذارند (Abbāsi Ashlaghi & Farrokhi, 2009). داوودی نیز با مرور دیدگاه‌های مکاتب مختلف درباره امنیت، سازه‌انگاری را پلی میان اثبات‌گرایی و فرااثبات‌گرایی در مطالعه این مفهوم می‌داند (Dāvūdi, 2012).

موسوی و جوادی‌ارجمند با تمرکز بر مکانیسم‌های علی و روش‌شناسی سازه‌انگاری، آن را نه تنها یک نظریه بلکه روشی تحلیلی برای مناسبات بین‌المللی دانسته و به نقش عوامل فکری، فرهنگی و مادی در تبیین سیاست خارجی اشاره می‌کنند (Mūsavi & Javādi).

(Arjmand, 2022). سلطانی، متقی‌دستنایی و سیمبر بنیان‌های ژئوپلیتیکی سیاست خارجی ایران نسبت به ترکیه را از منظر سازه‌انگاری بررسی کرده و بر وزن متغیرهای ژئوپلیتیک در شکل‌گیری سیاست‌ها تأکید می‌کنند (Motaghi, 2015; Sultāni et al., 2022). خداوردی، منوری و کریمی با تکیه بر سازه‌انگاری، تأثیر مسیحیت یهودی بر سیاست خارجی خصمانه اسرائیل نسبت به ایران را واکاویده و نقش دین را به‌عنوان متغیری غیرمادی در شکل‌دهی سیاست‌ها نشان می‌دهند (Khodāverdi et al., 2022). مقدم‌دیمه تغییرات سیاست خارجی ترکیه نسبت به اسرائیل پس از روی کار آمدن حزب عدالت و توسعه را با محوریت تأثیر هنجارهای داخلی تحلیل می‌کند (Moghaddam Dimeh, 2016). سلامی تحول مفهوم امنیت در سیاست خارجی اسرائیل از ۱۹۴۸ به این سو و نسبت آن با تقابل با ایران را بررسی می‌کند (Salāmi, 2020). نویدی‌نیا و مرادی‌کلارده روابط عربستان سعودی و اسرائیل در سال‌های ۲۰۱۱ تا ۲۰۲۰ را در چارچوب موازنه تهدید تبیین کرده‌اند (Navidi Niyā & Morādi Kelārdah, 2021). حاجی‌یوسفی و ایمانی نیز تحولات روابط ترکیه و اسرائیل و پیامدهای آن برای ایران را بررسی کرده‌اند (Hāji Yūsefi & Imāni, 2011). ساعی مفهوم امنیت ملی در جهان سوم را با تأکید بر ریشه‌های عمدتاً داخلی تهدیدات امنیتی تبیین می‌کند (Sā'ei, 2005).

این پژوهش‌ها نشان می‌دهند که رویکرد سازه‌انگاری ابزاری مفید برای تحلیل سیاست خارجی اسرائیل و تأثیر آن بر امنیت خاورمیانه فراهم می‌آورد، اما هنوز خلأهایی در بررسی جامع این موضوع با تمرکز هم‌زمان بر سه کشور عربستان، ترکیه و ایران وجود دارد که پژوهش حاضر درصدد پر کردن آن است.

روش‌شناسی تحقیق

این پژوهش با هدف بررسی سیاست خارجی اسرائیل از منظر سازه‌انگاری و تأثیر آن بر امنیت خاورمیانه، با تمرکز ویژه بر روابط این کشور با عربستان سعودی، ترکیه و ایران انجام شده است. روش‌شناسی تحقیق حاضر بر پایه رویکرد کیفی و با استفاده از روش تحلیل محتوای کیفی استوار است؛ این انتخاب به دلیل ماهیت پیچیده و چندبعدی موضوع و نیاز به درک عمیق از پویایی‌های هویتی و هنجاری در روابط بین‌الملل صورت گرفته است.

در چارچوب نظری پژوهش، از رویکرد سازه‌انگاری بهره گرفته شده است. این رویکرد با تأکید بر نقش هویت‌ها، هنجارها و ساختارهای اجتماعی در شکل‌دهی به رفتار دولت‌ها، چارچوب مفهومی مناسبی برای تحلیل سیاست خارجی اسرائیل و تأثیر آن بر امنیت منطقه‌ای فراهم می‌کند و امکان واکاوی عمیق‌تر پویایی‌های هویتی و ایده‌ای در روابط اسرائیل با کشورهای مورد مطالعه را میسر می‌سازد.

گردآوری داده‌ها از طریق مطالعه کتابخانه‌ای و بررسی اسناد و مدارک انجام شده است. منابع مورد استفاده شامل کتب، مقالات علمی-پژوهشی، پایان‌نامه‌ها، اسناد رسمی و گزارش‌های تحلیلی و خبری معتبر بوده و از داده‌های ثانویه موجود در پایگاه‌های اطلاعاتی بین‌المللی و منطقه‌ای نیز بهره گرفته شده است. در انتخاب منابع، تلاش شده تا از منابع روزآمد و معتبر استفاده شود تا اعتبار و روایی یافته‌ها تضمین گردد.

تحلیل داده‌ها با استفاده از روش تحلیل محتوای کیفی صورت گرفته است. در بخش تجزیه و تحلیل، روابط اسرائیل با هر یک از کشورهای عربستان سعودی، ترکیه و ایران به‌صورت جداگانه بررسی شده و در هر مورد، نقش هویت‌ها، هنجارها و برداشت‌های متقابل در شکل‌دهی الگوهای رفتاری و سیاست خارجی تحلیل شده است. همچنین، تأثیر این روابط بر ساختار امنیتی خاورمیانه با توجه به مفاهیم کلیدی سازه‌انگاری مانند «ساخت اجتماعی واقعیت» و «قوام‌بخشی متقابل کارگزار-ساختار» بررسی شده است.

در نهایت، پژوهش با تکیه بر رویکرد سازه‌انگاری و روش تحلیل محتوای کیفی، تلاشی برای ارائه درکی ژرف‌تر از پویایی‌های هویتی و هنجاری در روابط اسرائیل با کشورهای منطقه و پیامدهای آن برای امنیت خاورمیانه انجام داده است؛ یافته‌ها می‌تواند فهم بهتری از ظرفیت‌های تغییر در ساختارهای امنیتی منطقه و نقش اسرائیل در این فرایند فراهم آورد.

سازه‌انگاری و مفهوم امنیت

سازه‌انگاری به عنوان یکی از رویکردهای نظری مهم در روابط بین‌الملل، نگاه متفاوتی به مسائل امنیتی و سیاست خارجی دارد. این رویکرد با تأکید بر نقش هنجارها، هویت‌ها و ساختارهای اجتماعی در شکل‌دهی به رفتار دولت‌ها، چارچوب تحلیلی تازه‌ای برای بررسی سیاست خارجی و امنیت ارائه می‌دهد. در این راستا، بررسی سیاست خارجی اسرائیل و تأثیر آن بر امنیت خاورمیانه از منظر سازه‌انگاری می‌تواند بینش‌های ارزشمندی درباره پویایی‌های امنیتی این منطقه فراهم کند. سازه‌انگاران معتقدند که مطالعه هنجارها و انگاره‌ها می‌تواند فهم ما از تعامل هنجارهای بین‌المللی و سیاست‌های داخلی را ارتقا دهد. از نظر کاتزنشتاین، ادبیات هنجارهای بین‌المللی و ایده‌های اصولی می‌تواند به حوزه علوم سیاسی و اجتماعی مربوط شود و توجه خاصی را به مقوله‌های علی که تقویت‌کننده انگاره‌هاست معطوف دارد. هنجارها هم در سطح داخلی و هم در سطح بین‌المللی برساخته اجتماع هستند (Risse, 1996).

در مورد سیاست خارجی اسرائیل، می‌توان گفت هنجارهای داخلی مانند اهمیت امنیت ملی و حفظ هویت یهودی دولت، تأثیر قابل توجهی بر رفتار این کشور در عرصه بین‌المللی دارد. میزان اثرگذاری هنجار بر وضعیت امنیتی و فهم کنشگران از اوضاع تا حد زیادی به «قدرت هنجار» بستگی دارد. قدرت هنجار را می‌توان در برابر سه معیار سنجید: (۱) میزان وضوح تدوین (معین بودن)؛ (۲) دوام و توان مقابله با چالش‌ها (دوام)؛ (۳) گستره به‌کارگیری در گفتمان (مطابقت). (Farrel, 2002)

در مورد اسرائیل، هنجار امنیت‌محوری در سیاست خارجی این کشور به‌روشنی تدوین شده، از دوام قابل توجهی برخوردار بوده و به‌طور گسترده در گفتمان سیاسی به کار گرفته می‌شود.

سازه‌انگاران بر این باورند که فرهنگ یک برساخته اجتماعی است که توصیف‌کننده طیف گسترده‌ای از کنش‌ها، رویه‌ها و بستر تاریخی هر جامعه است. در این باره، ونت تصریح می‌کند که برساخته‌های اجتماعی همان چیزهایی هستند که ما در انگاره‌های خود می‌سازیم و ماهیتی بین‌الذاتانی دارند (Wendt, 1999).

فرهنگ استراتژیک اسرائیل، که بر پایه تجربیات تاریخی و درک تهدیدات امنیتی شکل گرفته، نقش مهمی در تعیین جهت‌گیری‌های سیاست خارجی این کشور ایفا می‌کند.

هویت‌ها نیز در شکل‌دهی به سیاست خارجی و درک امنیتی کشورها نقش اساسی دارند. هویت‌ها سه کارکرد دارند: (۱) به شما می‌گویند که «کیستید»؛ (۲) مشخص می‌کنند «دیگران کیستند»؛ (۳) و با همین تمایزگذاری، مجموعه‌ای از منافع و اولویت‌ها را برای اقدام در قلمرو مشخص یا احترام به دیگران معین می‌سازند (Hopf, 1998).

در مورد اسرائیل، هویت این کشور به‌عنوان یک دولت یهودی و دموکراتیک در منطقه‌ای با اکثریت مسلمان، تأثیر تعیین‌کننده‌ای بر نحوه تعامل آن با همسایگان و بر ادراک تهدیدات امنیتی دارد.

سازه‌انگاران معتقدند منازعات هویتی احتمالاً تحت دو وضعیت پدیدار می‌شود: نخست، زمانی که تعاریف رقیب از هویت وجود دارد که رفتارهای متفاوتی را اقتضا می‌کند؛ دوم، هنگامی که با ارجاع صریح به پندار و تصور درگیری نقش (با حداقل خطاهای تفسیری)، تعارض هویتی خود را آشکار می‌سازد (Barnett, 1999). در خاورمیانه، تعارضات هویتی بین اسرائیل و برخی کشورهای منطقه مانند ایران، عربستان سعودی و ترکیه، در شکل‌دهی به پویایی‌های امنیتی منطقه نقش مهمی دارند.

مفهوم «اجتماع امنیتی» که توسط کارل دویچ مطرح شده، در تحلیل سازه‌انگاران از امنیت خاورمیانه اهمیت دارد. اجتماع امنیتی مبتنی بر صلح پایدار است که مزایای آن نصیب همه اعضا می‌شود. جوهره اصلی اجتماع امنیتی به علقه‌های اجتماعی و تعهدات مشترک و نسبتاً پایدار میان کنشگران—با پشتوانه تعاملات گرم—وابسته است و دو عنصر «ارتباطات» و «تعهد» معیارهای شکل‌گیری آن محسوب می‌شوند (Abdollahkhani, 2004). در خاورمیانه، فقدان یک اجتماع امنیتی فراگیر که اسرائیل و همسایگانش را دربرگیرد، از دلایل اصلی تداوم تنش‌ها و ناامنی است.

الکساندر ونت سه نوع نظام امنیتی را معرفی می‌کند: (۱) رقابتی: امنیت به صورت منفی و در قالب بازی حاصل جمع صفر تعریف می‌شود؛ (۲) فردگرا: بی تفاوتی نسبت به امنیت میان دولت‌ها (امنیت خودمحور/نئولیبرال)؛ (۳) مبتنی بر همکاری: امنیت دولت‌ها نسبت به هم مثبت است و نوعی مسؤولیت جمعی برای امنیت شکل می‌گیرد (Wendt, 1999). در خاورمیانه، روابط امنیتی میان اسرائیل و بسیاری از کشورهای منطقه عمدتاً در چارچوب نظام امنیتی رقابتی می‌گنجد.

همچنین، سازه‌انگاران درباره آناژشی و مسأله امنیت معتقدند آناژشی در روابط بین‌الملل به خودی خود معنا ندارد و این معنا توسط کنشگران ساخته می‌شود. از نگاه آنان، روابط میان دولت‌ها بی‌قاعده و بی‌نظم مطلق نیست و حتی در شرایط آناژشیک نیز گونه‌ای نظم برآمده از تعاملات و درک متقابل وجود دارد؛ این برداشت درباره خاورمیانه نیز صادق است (Hopf, 1998).

در بررسی سیاست خارجی اسرائیل از منظر سازه‌انگاری، می‌توان گفت این کشور بر پایه درک خود از هویت، منافع و تهدیدات امنیتی عمل می‌کند. روابط اسرائیل با کشورهایمانند ایران، عربستان سعودی و ترکیه، تحت تأثیر برداشت‌های متقابل، هویت‌های در حال دگرگونی و هنجارهای حاکم بر منطقه قرار دارد. در جمع‌بندی، رویکرد سازه‌انگاری با تأکید بر نقش هنجارها، هویت‌ها و ساختارهای اجتماعی، چارچوبی کارآمد برای تحلیل سیاست خارجی اسرائیل و تأثیر آن بر امنیت خاورمیانه فراهم می‌آورد و نشان می‌دهد چگونه برداشت‌های متقابل، هویت‌های متغیر و هنجارهای منطقه‌ای می‌توانند بر روابط امنیتی اثر بگذارند.

سیاست خارجی اسرائیل نسبت به عربستان از منظر سازه‌انگاری و تأثیر آن بر امنیت خاورمیانه

سیاست خارجی اسرائیل نسبت به عربستان سعودی در سال‌های اخیر دستخوش تغییرات قابل توجهی شده است که از منظر سازه‌انگاری قابل تحلیل است. این رویکرد بر نقش هویت‌ها، هنجارها و ساختارهای اجتماعی در شکل‌دهی به منافع و رفتار کشورها تأکید دارد. در این چارچوب، تحولات هویتی و ادراکی رهبران دو کشور، زمینه‌ساز نزدیکی روابط آنها شده است.

با روی کار آمدن ملک سلمان در سال ۲۰۱۵ و اعطای اختیارات گسترده به ولیعهد محمد بن سلمان، سیاست خارجی عربستان از محافظه‌کاری فاصله گرفته و به سمت رویکردهای فعال‌تر و بعضاً تهاجمی حرکت کرده است. این تغییر رویکرد در قبال اسرائیل نیز مشهود است. محمد بن سلمان در مصاحبه‌ای با نشریه آتلانتیک اظهار داشت: «عربستان سعودی هیچ مشکلی با مردم یهود ندارد» و افزود: «ما منافع مشترک زیادی با اسرائیل داریم» (Goldberg, 2018). این اظهارات نشان‌دهنده تغییر در نگرش و هویت رهبران جدید سعودی نسبت به اسرائیل است. از سوی دیگر، رهبران اسرائیل نیز نگاه متفاوتی به عربستان پیدا کرده‌اند؛ یووال اشتایننتس، وزیر انرژی اسرائیل، از مذاکرات غیرعلنی با عربستان سعودی خبر داد و گادی آیزنکوت، رئیس ستاد مشترک ارتش اسرائیل، اعلام کرد که اسرائیل آماده است اطلاعات اطلاعاتی خود را با عربستان به اشتراک بگذارد. این مواضع حاکی از شکل‌گیری برداشت‌های جدید در میان نخبگان اسرائیلی نسبت به عربستان است. از منظر سازه‌انگاری، این تغییرات هویتی و ادراکی متقابل، زمینه‌ساز شکل‌گیری منافع مشترک و همگرایی میان دو کشور شده است. مهم‌ترین عامل در این زمینه، برساخته شدن ایران به عنوان تهدید مشترک برای هر دو کشور است. عربستان و اسرائیل، ایران را تهدیدی برای ثبات منطقه و منافع خود تلقی می‌کنند. این برداشت مشترک از تهدید، آنها را به سوی همکاری و صف‌آرایی در برابر ایران سوق داده است.

تحولات اخیر در سیاست خارجی عربستان سعودی—به‌ویژه پس از قدرت‌گیری محمد بن سلمان—نشان‌دهنده تغییر در برداشت این کشور از محیط امنیتی منطقه است. عربستان سعودی در سال‌های اخیر هم‌زمان با تغییرات در سطح سیستمی و در سطح واحد مواجهه بوده است. کاهش اتکای امنیتی به ایالات متحده و افزایش نفوذ منطقه‌ای ایران به‌عنوان ملاحظات سیستمی، در تعامل با ملاحظات سیاسی و اقتصادی داخلی، نخبگان این کشور را به‌سوی نزدیکی به اسرائیل سوق داده است (Schweller, 2016). علاوه بر این، تغییر در هویت و نقش منطقه‌ای عربستان نیز در این نزدیکی مؤثر بوده است؛ رهبران جدید سعودی در پی ایفای نقشی فعال‌تر و اثرگذارتر در منطقه هستند و همکاری با اسرائیل را ابزاری برای تحقق این هدف می‌دانند. از سوی دیگر، اسرائیل نیز به‌دنبال عادی‌سازی روابط با کشورهای عربی و خروج از انزوای منطقه‌ای است. این اهداف و برداشت‌های متقابل، زمینه‌ساز همگرایی دو کشور شده است.

نزدیکی روابط عربستان و اسرائیل تأثیرات مهمی بر امنیت خاورمیانه دارد. از یک‌سو، این همگرایی می‌تواند به کاهش تنش‌های میان اعراب و اسرائیل و تسهیل روند حل‌وفصل مناقشه فلسطین کمک کند؛ از سوی دیگر، می‌تواند به تشدید رقابت‌ها و تنش‌ها در منطقه بینجامد. صف‌آرایی عربستان و اسرائیل در برابر ایران، احتمال درگیری و منازعه را افزایش می‌دهد.

از منظر سازه‌انگاری، این تحولات نشان‌دهنده تغییر در ساختارهای هنجاری و هویتی حاکم بر روابط کشورهای منطقه است. هنجار «دشمنی با اسرائیل» که سال‌ها بر سیاست خارجی بسیاری از کشورهای عربی حاکم بود، در حال تضعیف است و هنجارهای جدیدی شکل می‌گیرند. این دگرگونی هنجاری می‌تواند به بازتعریف هویت‌ها و منافع کشورهای منطقه و در نتیجه تغییر در الگوهای دوستی و دشمنی بینجامد.

با این حال، این فرآیند با چالش‌هایی نیز روبه‌روست. مخالفت بخش‌هایی از افکار عمومی در جهان عرب با عادی‌سازی روابط با اسرائیل، یکی از موانع اصلی است؛ به همین سبب، روابط عربستان و اسرائیل عمدتاً در سطح غیررسمی و پنهانی باقی مانده است. این امر نشان می‌دهد که هنجارهای پیشین هنوز قدرت خود را حفظ کرده‌اند و تغییر در ساختارهای هنجاری فرآیندی تدریجی و زمان‌بر است. افزون بر این، تحولات داخلی در هر یک از کشورها می‌تواند بر مسیر نزدیک‌شدن اثر بگذارد؛ تغییر در رهبری سیاسی، تحولات اقتصادی یا جابه‌جایی اولویت‌های سیاست خارجی، ممکن است به بازنگری در این رویکرد بینجامد. پایداری این روند مستلزم تداوم شرایط کنونی و تثبیت هنجارها و برداشت‌های جدید است.

در مجموع، رویکرد سازه‌انگاری چارچوب مناسبی برای تحلیل تحولات اخیر در روابط عربستان و اسرائیل فراهم می‌کند و نشان می‌دهد چگونه تغییر در هویت‌ها، برداشت‌ها و هنجارها می‌تواند به تحول در سیاست خارجی و الگوهای روابط میان کشورها بینجامد. نزدیکی روابط عربستان و اسرائیل نمونه‌ای از این فرآیند است که می‌تواند تأثیرات عمیقی بر ساختار امنیتی خاورمیانه داشته باشد.

این تحولات نشان می‌دهد که ساختارهای اجتماعی حاکم بر روابط بین‌الملل ثابت و لایتغیر نیستند، بلکه در اثر کنش متقابل بازیگران و تغییر در برداشت‌ها و هویت‌ها دگرگون می‌شوند—هرچند این دگرگونی‌ها تدریجی و زمان‌بر است. در مورد روابط عربستان و اسرائیل نیز، اگرچه نشانه‌های تغییر آشکار است، این روند هنوز در مراحل اولیه قرار دارد و تثبیت آن نیازمند گذر زمان و تداوم شرایط کنونی است. تأثیر نهایی بر امنیت خاورمیانه نیز پیچیده و چندوجهی خواهد بود: از یک‌سو، نزدیکی می‌تواند به کاهش برخی تنش‌های تاریخی و گسترش همکاری‌های منطقه‌ای یاری رساند؛ و از سوی دیگر، ممکن است به تشدید قطب‌بندی‌ها و افزایش خطر درگیری بینجامد. چگونگی واکنش سایر بازیگران منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای و نحوه مدیریت این فرآیند، نقش تعیین‌کننده‌ای در برآیند امنیتی آن خواهد داشت.

از منظر سازه‌انگاری، این تغییر در سیاست خارجی عربستان را می‌توان برآمده از تحول در برداشت این کشور از محیط امنیتی منطقه دانست؛ عربستان در حال بازتعریف هویت منطقه‌ای خود است و این بازتعریف بر درک تهدیدات و فرصت‌ها اثر می‌گذارد و زمینه را برای نزدیکی

به اسرائیل فراهم می‌کند. با این همه، مسئله فلسطین همچنان یک چالش جدی در مسیر عادی‌سازی کامل روابط باقی مانده است. عربستان سعودی، به‌عنوان یکی از بازیگران کلیدی جهان عرب، بدون پیشرفت معنادار در پرونده فلسطین، نمی‌تواند به‌طور کامل به سوی عادی‌سازی حرکت کند—نمونه‌ای روشن از اینکه چگونه هویت‌های ملی و منطقه‌ای بر سیاست خارجی اثر می‌گذارند. در نهایت، تغییرات اخیر می‌تواند موازنه قدرت منطقه‌ای را دگرگون کند: هم امکان تقویت جبهه ضدايران و افزایش فشار بر تهران را در پی دارد و هم بالقوه می‌تواند اهرمی برای پیشبرد حل‌وفصل نزاع اسرائیل-فلسطین باشد؛ اما هم‌زمان خطر تشدید رقابت‌های بلوکی و شکاف در میان کشورهای عربی را نیز افزایش می‌دهد.

سیاست خارجی اسرائیل نسبت به ترکیه از منظر سازه‌انگاری و تأثیر آن بر امنیت خاورمیانه

روابط اسرائیل و ترکیه در دهه‌های اخیر دستخوش تحولات قابل توجهی شده است. این روابط که تا پیش از روی کار آمدن حزب عدالت و توسعه در ترکیه از ثبات نسبی برخوردار بود، پس از سال ۲۰۰۲ وارد مرحله‌ای جدید شد. رویکرد سازه‌انگاران می‌تواند چارچوبی مناسب برای تحلیل این تحولات و تبیین تأثیر آن بر امنیت منطقه خاورمیانه فراهم آورد.

از منظر سازه‌انگاری، هویت دولت‌ها نقش مهمی در شکل‌دهی به منافع و رفتار آن‌ها در عرصه سیاست خارجی دارد. در مورد ترکیه، با روی کار آمدن حزب عدالت و توسعه، هویت این کشور دستخوش تغییراتی شد که بر روابط آن با اسرائیل اثر گذاشت. گفتمان «عثمانی‌گرایی جدید» که توسط رهبران این حزب مطرح شد، هنجارهای تازه‌ای را در سیاست خارجی ترکیه وارد کرد که با رویکرد پیشین این کشور در قبال اسرائیل تفاوت داشت. یکی از مهم‌ترین هنجارهای این گفتمان، «تلقی لیبرالی از اسلام» است. این رویکرد—متأثر از اندیشه‌هایی چون دیدگاه‌های فتح‌الله گولن—نوعی اسلام میانه‌رو و سازگار با دموکراسی را ترویج می‌کند. بر این اساس، حزب عدالت و توسعه کوشیده است میان اسلام، دموکراسی و سکولاریسم پیوند برقرار کند (Moradian, 2006). این رویکرد با سیاست خارجی پیشین ترکیه که بر اتحاد راهبردی با اسرائیل تأکید داشت، در تعارض قرار گرفت.

هنجار دیگری که در گفتمان عثمانی‌گرایی جدید برجسته شد، «چندجانبه‌گرایی و تأکید بر اهمیت جهان اسلام» است. این رویکرد باعث شد ترکیه علاوه بر حفظ روابط با غرب، به تقویت مناسبات خود با کشورهای اسلامی نیز پردازد؛ امری که در مواردی با سیاست‌های اسرائیل در منطقه در تعارض قرار گرفته است. به‌عنوان نمونه، حمایت ترکیه از فلسطینیان و انتقاد شدید از حملات اسرائیل به غزه در سال ۲۰۰۸، نمود آشکاری از این تغییر رویکرد بود (Hāji Yūsefi & Imāni, 2011).

«تفسیر میانه از لائسیسم» نیز از هنجارهای مهم در این گفتمان است. این رویکرد که می‌کوشد میان اسلام و سکولاریسم سازگاری ایجاد کند، با تعریف سنتی از لائسیسم در ترکیه—که مورد حمایت اسرائیل بود—تفاوت دارد و موجب نگرانی تل‌آویو از افزایش نقش اسلام در سیاست داخلی و خارجی ترکیه شده است. «تأکید بر عظمت و خودمختاری ترکیه» نیز هنجار دیگر این گفتمان است که ترکیه را به‌عنوان یک قدرت منطقه‌ای مستقل معرفی می‌کند؛ تلاشی که در قالب میانجی‌گری‌های منطقه‌ای و طرح انتقاد از سیاست‌های اسرائیل بازتاب یافته است.

این تغییرات در هویت و هنجارهای سیاست خارجی ترکیه، اثر مستقیم بر روابط آنکارا و تل‌آویو گذاشت. تنش‌های دیپلماتیک افزایش یافت و همکاری‌های راهبردی کاهش پیدا کرد. تعلیق تمرین‌های نظامی مشترک در سال ۲۰۰۹ و درگیری لفظی میان رجب طیب اردوغان و شیمون پرز در اجلاس داووس از مصادیق این تنش‌هاست (Hāji Yūsefi & Imāni, 2011).

تحولات مزبور بر امنیت خاورمیانه نیز اثرگذار بوده است. از یک‌سو، کاهش همکاری‌های راهبردی میان دو کشور، موازنه قدرت در برخی پرونده‌های منطقه‌ای را دگرگون کرد؛ از سوی دیگر، افزایش نقش ترکیه در موضوعات منطقه‌ای و حمایت فعال‌تر از فلسطینیان،

چالش‌های تازه‌ای برای اسرائیل ایجاد نمود. با این همه، باید توجه داشت که علی‌رغم تنش‌های سیاسی، روابط اقتصادی دو کشور استمرار یافته است. به‌عنوان نمونه، حجم تجارت میان ترکیه و اسرائیل از «یک میلیون و چهارصد و چهار هزار واحد» در سال ۲۰۰۲ به «سه میلیون و سیصد و هشتاد و سه هزار واحد» در سال ۲۰۰۹ افزایش یافت (www.tuik.gov.tr). این امر نشان می‌دهد که با وجود دگرگونی‌های هویتی و هنجاری در سیاست خارجی ترکیه، عوامل مادی و منافع اقتصادی همچنان نقشی مهم در تنظیم روابط دوجانبه دارند.

در مجموع، رویکرد سازه‌انگارانه نشان می‌دهد که تغییر در هویت و هنجارهای سیاست خارجی ترکیه پس از روی کار آمدن حزب عدالت و توسعه، تأثیر قابل توجهی بر روابط این کشور با اسرائیل—و به تبع آن، بر امنیت خاورمیانه—داشته است. با وجود این، تداوم پیوندهای اقتصادی حکایت از آن دارد که متغیرهای مادی در کنار متغیرهای هنجاری و هویتی به‌طور هم‌زمان در شکل‌دهی به مسیر روابط اثرگذارند. این تحولات، مجموعه‌ای از چالش‌ها و فرصت‌های جدید برای امنیت منطقه ایجاد کرده است: کاهش همکاری‌های راهبردی می‌تواند به افزایش تنش‌ها بینجامد؛ در مقابل، نقش میانجی‌گرانه فعال‌تر ترکیه بالقوه می‌تواند به حل برخی منازعات کمک کند. درک این پویایی‌های تازه و پیامدهای آن برای امنیت منطقه، مستلزم مطالعات بیشتر و توجه توأمان به عوامل هویتی، هنجاری و مادی است.

در نهایت و در چارچوب نظریه سازه‌انگاری، می‌توان جمع‌بندی کرد که روابط ترکیه و اسرائیل—پیش و پس از پیروزی حزب عدالت و توسعه—و کاهش کمی و کیفی همکاری‌های نظامی، سیاسی و دیپلماتیک پس از آن، بر مبنای تغییر هنجارهای داخلی مؤثر بر هویت ترکیه ناشی از گفتمان نوع‌ثمنانی‌گرایی (از جمله «برداشت لیبرال از اسلام»، «تفسیر معتدل از جدایی دین و سیاست»، «چندجانبه‌گرایی و تأکید بر اهمیت جهان اسلام»، «تأکید بر دموکراسی سازگار با اسلام» و «تأکید بر عظمت و استقلال ترکیه») قابل تبیین است. افزون بر این، برای توضیح نحوه شکل‌گیری هویت ترکیه به نقش اصول قانون اساسی نیز توجه شده است؛ بررسی متن قانون نشان می‌دهد معیارهای سکولاریسم، جهت‌دهنده سیاست خارجی ترکیه‌اند و اهدافی چون حفاظت از استقلال و تمامیت ارضی، جمهوریت و دموکراسی، رفاه عمومی و تأمین آرامش و آسایش اجتماعی در قانون قرار دارند. بر این اساس، با وجود تأکید مکرر بر حفظ سکولاریسم، احتمال انحراف بنیادین از آن اندک می‌نماید. رهبران حزب عدالت و توسعه نیز ضمن اعلام وفاداری به سکولاریسم، با ارائه تفسیری میانه‌رو، از ظرفیت‌های آن در پیشبرد اهداف خود بهره برده‌اند. بررسی اظهارات رهبران حزب درباره اقدامات اسرائیل علیه فلسطین—از «ظلم آشکار» تا «جنایت علیه بشریت»—و استمرار این مواضع، نشان می‌دهد ترکیه پس از حزب عدالت و توسعه رویکردی انتقادی نسبت به اسرائیل اتخاذ کرده است؛ بازتابی که در کاهش سطح همکاری‌های نظامی، سیاسی و دیپلماتیک با تل‌آویو، و در مقابل، در پیوند با گروه‌های فلسطینی همچون حماس و تقویت روابط با کشورهای عربی و اسلامی دیده می‌شود. بر این بنیاد، مطابق رویکرد سازه‌انگاری، هویت و گفتمان حاکم بر ترکیه پس از روی کار آمدن حزب عدالت و توسعه، به‌طور معناداری بر شکل‌گیری منافع و جهت‌گیری‌های سیاست خارجی این کشور—از جمله نسبت به اسرائیل—اثرگذار بوده است.

سیاست خارجی اسرائیل نسبت به جمهوری اسلامی ایران از منظر سازه‌انگاری و تأثیر آن بر امنیت خاورمیانه

سیاست خارجی اسرائیل در قبال جمهوری اسلامی ایران یکی از مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار بر امنیت منطقه خاورمیانه به شمار می‌آید. رویکرد سازه‌انگاری، با تمرکز بر نقش هویت، هنجارها و ادراکات متقابل، چارچوبی تحلیلی برای فهم ریشه‌های خصومت و رقابت میان این دو کشور فراهم می‌کند. از دیدگاه سازه‌انگارانه، امنیت مفهومی اجتماعی است که در بستر تعاملات بین‌الذلهانی و ادراکات متقابل شکل می‌گیرد (Price & Reus-Smit, 1998). بنابراین، درک متقابل دولت‌ها از «خود» و «دیگری» نقش مهمی در تعیین الگوهای دوستی و دشمنی دارد. هویت اسرائیل به‌عنوان یک دولت یهودی در محیطی عمدتاً اسلامی، چارچوب اصلی سیاست خارجی این کشور را شکل داده است. این هویت امنیت‌محور، با تجربه‌های تاریخی مانند هولوکاست و جنگ‌های متعدد با همسایگان عرب، منجر به حساسیت عمیق نسبت به تهدیدات وجودی شده است. در مقابل، جمهوری اسلامی ایران پس از انقلاب ۱۹۷۹ با هویتی اسلامی، انقلابی و ضدغربی ظهور کرد و اسرائیل

را «رژیم اشغالگر» تعریف نمود. این تقابل هویتی باعث شد روابط دو کشور که پیش از انقلاب، سطحی از همکاری امنیتی و اقتصادی را تجربه می‌کرد، به خصومت ایدئولوژیک و راهبردی تبدیل شود (Abdollahkhani, 2004).

از منظر سازه‌نگاری، یکی از عوامل کلیدی در تشدید تنش‌ها «ادراکات متقابل منفی» است. اسرائیل به دلیل گفتمان رسمی ایران مبنی بر نفی مشروعیت این کشور و حمایت تهران از گروه‌های مقاومت مانند حزب‌الله و حماس، ایران را تهدیدی وجودی تلقی می‌کند. در مقابل، ایران اسرائیل را بازوی سیاست‌های سلطه‌گرانه غرب در خاورمیانه می‌بیند و آن را عامل بی‌ثباتی و تهدیدی علیه امنیت ملی خود می‌داند. این ادراکات متقابل منفی، یک «چرخه امنیتی معیوب» ایجاد کرده که بر اساس آن هر اقدام امنیتی طرف مقابل به‌عنوان تهدید تعبیر شده و واکنش متقابل ایجاد می‌کند (Abbāsi Ashlaghi, 2004).

علاوه بر ادراکات متقابل، تعارض هنجاری میان دو کشور نیز اهمیت بالایی دارد. اسرائیل بخشی از نظم امنیتی غرب محور محسوب می‌شود و خود را با ارزش‌های لیبرال دموکراسی و پیوندهای استراتژیک با ایالات متحده تعریف می‌کند. در مقابل، جمهوری اسلامی ایران با گفتمان مقاومت و هویت اسلامی-انقلابی خود، نظم بین‌المللی موجود را به چالش می‌کشد. این تضاد هنجاری نه تنها سبب افزایش فاصله سیاسی و ایدئولوژیک دو کشور شده بلکه مسیرهای مصالحه و کاهش تنش را مسدود کرده است (Abbāsi Ashlaghi, 2004).

سیاست‌های امنیتی اسرائیل علیه ایران—از جمله تلاش برای مهار نفوذ منطقه‌ای تهران، لابی‌گری جهت اعمال تحریم‌های اقتصادی و فشار برای محدودسازی برنامه هسته‌ای ایران—باعث تشدید بی‌اعتمادی و بی‌ثباتی در خاورمیانه شده است. این اقدامات در سطح منطقه‌ای به شکل‌گیری ائتلاف‌های ضدایرانی (مانند نزدیکی اسرائیل با عربستان و برخی دولت‌های عربی در چارچوب توافق‌های ابراهیم) منجر شده و موازنه قدرت را به ضرر ایران تغییر داده است. در مقابل، ایران نیز با گسترش عمق استراتژیک از طریق حمایت از نیروهای غیردولتی مانند حزب‌الله و تقویت محور مقاومت، تهدید امنیتی علیه اسرائیل را افزایش داده است.

از زاویه سازه‌نگاری، این رویارویی نه صرفاً حاصل رقابت ژئوپلیتیک، بلکه نتیجه برخورد هویت‌ها و هنجارهای متعارض است. در چنین شرایطی، اقدامات سخت‌افزاری و نظامی تنها به تشدید «معمای امنیت» می‌انجامد. به همین دلیل، برای بهبود امنیت منطقه‌ای، لازم است هر دو طرف در بازتعریف هویت‌ها و برداشت‌های تهدیدآمیز خود تلاش کنند. پذیرش نوعی «هویت غیرتهدیدآمیز» و تغییر در گفتمان رسمی می‌تواند به گشودن مسیرهای گفت‌وگو کمک کند. در این فرآیند، نقش میانجی‌گری بازیگران ثالث (مانند قدرت‌های منطقه‌ای بی‌طرف یا سازمان‌های بین‌المللی) می‌تواند در کاستن از ادراکات تهدید مؤثر باشد (Price & Reus-Smit, 1998).

در نهایت، بررسی سیاست خارجی اسرائیل نسبت به جمهوری اسلامی ایران در چارچوب سازه‌نگاری نشان می‌دهد که تداوم تنش و بی‌ثباتی ناشی از عوامل غیرمادی مانند هویت‌های متعارض، ادراکات منفی و تعارض هنجاری است. بدون تحول در این مؤلفه‌ها، امنیت خاورمیانه همچنان شکننده باقی خواهد ماند. این تحلیل اهمیت پرداختن به سازوکارهای گفتمانی و اجتماعی را در کنار ابزارهای سنتی قدرت نشان می‌دهد و مسیرهای نوینی برای کاهش تنش و مدیریت رقابت فراهم می‌سازد.

نتیجه‌گیری

در این پژوهش، سیاست خارجی اسرائیل از منظر سازه‌نگاری و تأثیر آن بر امنیت خاورمیانه با تمرکز بر روابط این کشور با عربستان، ترکیه و ایران مورد بررسی قرار گرفت. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که رویکرد سازه‌نگاری چارچوبی مناسب برای درک پویایی‌های پیچیده روابط اسرائیل با این سه کشور و تأثیر آن بر امنیت منطقه فراهم می‌آورد.

در خصوص روابط اسرائیل و عربستان، مشاهده می‌شود که تغییر در برداشت‌های متقابل و ظهور تهدیدات مشترک، زمینه را برای نزدیکی بیشتر دو کشور فراهم کرده است. این تحول ناشی از بازتعریف هویت و منافع عربستان در منطقه و تأثیر تحولات داخلی و منطقه‌ای

است. با این حال، هویت‌های ملی و منطقه‌ای همچنان مانعی در مسیر عادی‌سازی کامل روابط به شمار می‌روند و مسئله فلسطین همچنان یکی از مهم‌ترین چالش‌ها باقی مانده است.

در مورد روابط اسرائیل و ترکیه، پژوهش نشان می‌دهد که تغییر در هویت و هنجارهای سیاست خارجی ترکیه پس از روی کار آمدن حزب عدالت و توسعه، تأثیر چشمگیری بر روابط این کشور با اسرائیل داشته است. گفتمان «عثمانی‌گرایی جدید» و هنجارهایی مانند «تلقی لیبرالی از اسلام»، «چندجانبه‌گرایی و تأکید بر اهمیت جهان اسلام» و «تأکید بر عظمت و خودمختاری ترکیه» موجب تغییر در رویکرد ترکیه نسبت به اسرائیل و کاهش همکاری‌های استراتژیک و افزایش تنش‌های دیپلماتیک شده است. با این وجود، تداوم روابط اقتصادی بین دو کشور نشان می‌دهد که عوامل مادی همچنان در شکل‌دهی به روابط آنها نقش دارند.

در رابطه با سیاست خارجی اسرائیل نسبت به ایران، یافته‌ها بیانگر آن است که ادراکات متقابل منفی و تعارض هنجاری میان دو کشور، عامل اصلی شکل‌گیری روابط خصمانه و تشدید تنش‌ها بوده است. اسرائیل ایران را تهدیدی وجودی برای خود می‌داند و ایران نیز اسرائیل را تهدیدی برای امنیت و منافع منطقه‌ای خود تلقی می‌کند. این وضعیت به ایجاد چرخه‌ای از بی‌اعتمادی و تشدید ناامنی در سطح منطقه انجامیده است.

به طور کلی، تحلیل سازه‌انگاره روابط اسرائیل با عربستان، ترکیه و ایران نشان می‌دهد که عوامل غیرمادی همچون هویت، ادراکات متقابل و هنجارها نقش محوری در شکل‌دهی به سیاست خارجی و تأثیر آن بر امنیت خاورمیانه دارند. سیاست خارجی اسرائیل و تحولات هویتی کشورهای منطقه می‌تواند به تغییر در موازنه قدرت، افزایش یا کاهش تنش‌های منطقه‌ای و بازتعریف الگوهای دوستی و دشمنی منجر شود.

بر این اساس، برای بهبود وضعیت امنیتی در منطقه ضروری است که کشورهای خاورمیانه به بازتعریف هویت‌ها و منافع خود در چارچوبی غیرتهدیدآمیز بپردازند و از ایجاد گفتمان‌های خصمانه پرهیز کنند. همچنین، توسعه سازوکارهای منطقه‌ای برای گفت‌وگو و همکاری می‌تواند به کاهش سوءتفاهم‌ها و مدیریت منازعات کمک کند. تقویت همکاری‌های فرهنگی و اجتماعی میان کشورها، افزایش شفافیت در سیاست‌های هسته‌ای و نظامی و ایجاد مکانیسم‌های نظارتی مشترک می‌تواند به کاهش بی‌اعتمادی کمک کند.

نقش میانجی‌گرایانه کشورهایمانند ترکیه و عمان، تشویق اسرائیل به پذیرش راه‌حل‌های عادلانه در مسئله فلسطین و ارتقای نقش سازمان‌های بین‌المللی و منطقه‌ای در حل‌وفصل مناقشات، از جمله اقداماتی است که می‌تواند ثبات و امنیت منطقه را تقویت کند. در نهایت، توسعه مطالعات علمی مبتنی بر رویکرد سازه‌انگاری در روابط بین‌الملل و امنیت منطقه‌ای، ابزار تحلیلی دقیق‌تری برای فهم چالش‌های موجود و طراحی راهکارهای مؤثرتر در اختیار تصمیم‌گیرندگان قرار می‌دهد.

تعارض منافع

در انجام مطالعه حاضر، هیچ‌گونه تضاد منافی وجود ندارد.

مشارکت نویسندگان

در نگارش این مقاله تمامی نویسندگان نقش یکسانی ایفا کردند.

موازن اخلاقی

در انجام این پژوهش تمامی موازین و اصول اخلاقی رعایت گردیده است.

شفافیت داده‌ها

داده‌ها و مآخذ پژوهش حاضر در صورت درخواست از نویسنده مسئول و ضمن رعایت اصول کپی رایت ارسال خواهد شد.

حامی مالی

این پژوهش حامی مالی نداشته است.

References

- Abbāsi Ashlaghi, M. (2004). Analysis of Security in the Dominant Paradigms of International Relations. *Strategic Studies Quarterly*, 7(3).
- Abbāsi Ashlaghi, M., & Farrokhi, M. (2009). An Analytical Framework for the Concept of Security from a Constructivist Perspective. *Political Studies*, 2(6), 71-96.
- Abdollahkhani, A. (2004). *Nazariyehā-ye Amniyat (Theories of Security)*. Abrar-e Moaser Cultural Studies and Research Institute.
- Adler, E. (2002). Constructivism and International Relations. In W. Carlsnaes, T. Risse, & B. Simmons (Eds.), *Handbook of International Relations* (pp. 95-118). Sage. <https://doi.org/10.4135/9781848608290.n5>
- Āghāyi, S., & Rasouli, A. (2009). Constructivism and the Foreign Policy of the Islamic Republic of Iran towards Israel. *Siyāsat-Journal of the Faculty of Law and Political Science*, 39(1), 1-16.
- Asadi, A. A. (2016). Saudi Arabia's Aggressive Foreign Policy and Domestic Politics. *Foreign Relations*, 8(1), 9-16.
- Atāyi, F., & Rasouli Sāni Ābādi, A. (2010). Investigating the Role and Status of Foreign Policy in International Relations Theories. *Siyāsat-Journal of the Faculty of Law and Political Science*, 40(3), 209-226.
- Azghandi, A., & Kāfi, M. (2012). An Analysis of the National Security of the Islamic Republic of Iran from the Perspective of Constructivism Theory. *Political Science*, 8(21), 205-231.
- Barentt, M. (1999). Culture, Strategy and Foreign Policy Change. *European Journal of International Relations*, 5(1), 5-39. <https://doi.org/10.1177/1354066199005001001>
- Barnett, M. (1999). Culture, Strategy and Foreign Policy Change: Israel's Road to Oslo. *European Journal of International Relations*, 5(1), 5-36. <https://doi.org/10.1177/1354066199005001001>
- Barzegar, K., & Qāsemi, M. (2013). The Strategy of Israel's Existential Threat and Iran's National Security. *Foreign Relations*, 5(1), 169-197.
- Dāvūdi, A. A. (2012). Security from the Perspective of the Constructivist School. *Political Studies*, 4(16), 29-50.
- Farrel, T. (2002). Constructivist Security Studies: Portrait of Research Program. *International Studies Review*, 4(1), 49-72. <https://doi.org/10.1111/1521-9488.t01-1-00252>
- Godarzi, M., Monavari, S. A., & Karimi, G. (2022). The Role of Jewish Messianism in Israel's Hostile Foreign Policy towards the Islamic Republic of Iran. *Political Strategic Studies*, 11(42), 111-145.
- Goldberg, J. (2018). Saudi Crown Prince: Iran's Supreme Leader 'Makes Hitler Look Good'.
- Graham, D. A. (2015). *Israel and Saudi Arabia: Togetherish at Last?*
- Guzansky, Y. (2021). Israel and the Arab Gulf States: From Tacit Cooperation to Reconciliation? *Israel Journal of Foreign Affairs*, 15(1), 7-21. <https://doi.org/10.1080/13537121.2014.984424>
- Guzansky, Y., & Marshall, Z. A. (2020). The Abraham Accords: Immediate Significance and Long-Term Implications. *Israel Journal of Foreign Affairs*, 14(3), 379-389. <https://doi.org/10.1080/23739770.2020.1831861>
- Hāji Yūsefī, A. M., & Imāni, H. (2011). Developments in Turkey-Israel Relations in the Last Decade and Their Consequences for Iran. *Foreign Relations*, 3(10), 75-104.
- Hopf, T. (1998). The Promise of Constructivism in International Relations Theory. *International Security*, 23(1), 171-200. <https://doi.org/10.2307/2539267>
- Hülse, R. (2008). The Metaphore of Terror: Terrorism Studies and the Constructivist Turn. *Security Dialogue*, 39(6), 571-592. <https://doi.org/10.1177/0967010608098210>
- Inbar, E. (2011). Israeli-Turkish Tensions and their International Ramifications. *Orbis*, 55(1), 132-146. <https://doi.org/10.1016/j.orbis.2010.10.005>
- Kam, E. (2018). The Iran Nuclear Deal: Implications for Israel's Security. *Strategic Assessment*, 21(2), 7-20.

- Khodāverdi, M., Monavari, S. A., & Karimi, G. R. (2022). The Role of Christian Zionism in Israel's Hostile Foreign Policy towards the Islamic Republic of Iran. *Strategic Political Studies*, 11(42), 111-145.
- Khorrāmshād, M., & Sohrābi, A. (2020). Factors Influencing the Formation of Israel's Foreign-Security Policy in the Middle East Security Complex. *Palestine Strategic Discourse Quarterly*, 2(4).
- Lindenstrauss, G. (2021). Turkey and Israel: Ups and Downs in the Middle East's Strategic Partnership. *Strategic Assessment*, 24(1), 17-30.
- Marcus, J. (2018). *Israel and Saudi Arabia: The relationship emerging into the open*.
- Mo'ini Alamdāri, J., & Rāsekhī, A. (2010). Constructivism Methodology in the Field of International Relations. *Political and International Research*, 2(4), 183-214.
- Moghaddam Dimeh, A. (2016). Turkey's Identity and Foreign Policy towards Israel. International Conference on Orientalism, Ferdowsi, and Persian Culture and Literature.
- Mojtahedi Zanjirābād, A., & Eyvazi, M. R. (2018). Investigating Constructivist Theory in the Field of International Relations Studies and the Necessity of Its Application in the Foreign Policy Strategy of the Islamic Republic of Iran. *Rahbord*, 27(89), 177-205.
- Moradian, M. (2006). *Barāvord-e Estratezhik-e Torkiyeh (Strategic Assessment of Turkey)*. Abrar-e Moaser International Cultural Studies and Research Institute.
- Moshirzādeh, H. (2004). Constructivism as a Meta-Theory of International Relations. *Siyāsāt-Journal of the Faculty of Law and Political Science*(65), 113-143.
- Moshirzādeh, H. (2012). Conventional Constructivist Theory and Research in International Relations and Research Implications. *Theoretical Politics Research (Political Science Research)*(12), 1-20.
- Moshirzādeh, H., & Mesbah, A. (2011). The Issue of Israel in the Foreign Policy Discourse of the Islamic Republic of Iran. *Foreign Relations*, 3(9), 245-270.
- Motaghi, A. (2015). Analyzing the Grounds for Incompatibility in Iran-Saudi Relations Based on Constructivist Theory. *Strategic Policy Research*, 3(12), 141-161.
- Mūsavi, S., & Javādi Arjmand, M. (2022). Causal Mechanism and Constructivist Methodology in International Relations. *Methodology of Human Sciences (Hawzah and University)*, 28(112), 65-78.
- Navidi Niyā, F., & Morādi Kelārdah, S. (2021). Explaining Saudi Arabia-Israel Relations in Confronting Iran (2011-2020). *13(48)*, 92-109.
- Onuf, N. (1989). Anarchy, Authority, Rule. *International Studies Quarterly*(33), 149-173. <https://doi.org/10.2307/2600535>
- Podeh, E. (2018). Saudi Arabia and Israel: From secret to public engagement, 1948-2018. *The Middle East Journal*, 72(4), 563-586. <https://doi.org/10.3751/72.4.12>
- Price, R., & Reus-Smit, C. (1998). Dangerous Liaisons? Critical International Theory and Constructivism. *European Journal of International Relations*, 4(3), 259-294. <https://doi.org/10.1177/1354066198004003001>
- Risse, T. (1996). The Socialization of International Human Rights into democratic Practices. In K. Sikknik & S. Smith (Eds.), *International Theory: Positivism and Beyond*. Cambridge Un. Press.
- Sā'ei, A. (2005). National Security in the Third World. *Law and Politics*, 7(14), 55-90.
- Salāmi, M. (2020). The Evolution of the Concept of Security in Israel's Foreign Policy.
- Schweller, R. L. (2016). The balance of power in world politics. In *Oxford Research Encyclopedia of Politics*. <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190228637.013.119>
- Smith, C. R. (2002). *Sāzeh Engāri (Constructivism)*.
- Sohrabi, M., & Jannati, A. (2015). Israel's Foreign and Security Policy Priorities in the New Regional Space. *International Relations Studies (International Relations Research Journal)*, 8(31), 141-174.
- Sultāni, A., Motaghi Dastnā'i, A., & Simbar, R. (2022). Geopolitical Foundations of the Foreign Policy of the Islamic Republic of Iran towards Turkey from a Constructivist Perspective. *Regional Planning*, 12(45), 109-122.
- Wendt, A. (1999). *Social Theory of International Politics*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511612183>
- Wendt, A. (2006). Sākhṭārḥā-ye Ejtemā'i-ye Siyāsāt-e Qodrat (Social Structures of Power Politics). In *Jāme'e va Hamkāri dar Ravābet-e Beyn al-Melal (Society and Cooperation in International Relations)*. Ministry of Foreign Affairs Political and International Studies.